

Sygn. akt V KK 580/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Małgorzata Gierszon (sprawozdawca)

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **E. F.**,

oskarżonego o przestępstwo z art. 178a § 4 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 9 stycznia 2020 r.

w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w O.

z dnia 5 lipca 2019 r., sygn. akt VII Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w B.

z dnia 28 czerwca 2018 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

E. F. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 10 maja 2016 r. na ulicy Ś. w miejscowości S., pow. B., woj. (...), prowadził samochód osobowy marki Fiat 126p o nr rej. (...), znajdując się w stanie nietrzeźwym z wynikami 1,24 mg/1, 1,35 mg/1 i 1,26 mg/1 alkoholu w wydychanym powietrzu, przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się będąc wcześniej skazanym prawomocnym wyrokiem za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości oraz w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego przez Sąd Rejonowy w B., sygn. akt II K (...), obowiązujący w okresie trzech lat, od 3 listopada 2015 r. do 03 listopada 2018 r., tj. o przestępstwo z art. 178a § 4 k.k.,
2. w dniu 16 maja 2016 roku na drodze publicznej w miejscowości P., pow. B., woj. (...), prowadził samochód osobowy marki Fiat 126p o nr rej. (...), znajdując się w stanie nietrzeźwym z wynikami 0.89 mg/1, 0.93 mg/1 i 0,87 mg/1 alkoholu w wydychanym powietrzu, przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się będąc wcześniej skazanym prawomocnym wyrokiem za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości oraz w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego przez Sąd Rejonowy w B., sygn. akt II K (...), obowiązujący w okresie trzech lat, od 3 listopada 2015 r. do 03 listopada 2018 r., tj. o przestępstwo z art. 178a § 4 k.k.

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2018 r. Sąd Rejonowy w B., w sprawie o sygn. akt II K (...):

1. uznał oskarżonego E. F. za winnego czynów opisanych w pkt 1 i 2 w części wstępnej wyroku tj. ciągu przestępstw z art. 178a § 4 k.k. i za to na podstawie art. 178a § 4 k.k. przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k. wymierzył mu karę 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 42 § 3 k.k. przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k. w związku ze skazaniem za czyny opisane w pkt 1 i 2 części wstępnej wyroku, stanowiące ciąg przestępstw, orzekł wobec oskarżonego E. F. zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio;
3. na podstawie art. 43 § 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do zwrotu właściwemu organowi administracji prawa jazdy, o ile je posiadał;

4. na podstawie art. 43a § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k. w związku ze skazaniem za czyny opisane w pkt 1 i 2 części wstępnej wyroku, stanowiące ciąg przestępstw, orzekł wobec oskarżonego E. F. świadczenie pieniężne w kwocie 10.000 (dziesięć tysięcy) złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;
5. na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. oraz art. 17 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych, zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych, w tym od opłaty, kosztami tymi obciążając Skarb Państwa.

Wyrok ten został zaskarżony apelacjami prokuratora i oskarżonego. Prokurator wniósł kasację na niekorzyść oskarżonego i podniósł w niej zarzut rażącej niewspółmierności kary orzeczonej przez sąd I instancji za przypisane oskarżonemu E. F. przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., to jest kary 8 miesięcy pozbawienia wolności, podczas gdy okoliczności podmiotowe i przedmiotowe, wcześniejsza karalność oraz okoliczności, że oskarżony dwukrotnie, w odstępie czasu 6 dni dopuścił się czynu z art. 178a § 4 k.k., wskazują na zastosowanie surowszej kary, co pozwoli na realizację celów kary w zakresie prewencji indywidualnej, jak i ogólnej, a zwłaszcza potrzeby kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku, poprzez orzeczenie za czyny I i II z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. kary 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Oskarżony wniósł natomiast o uniewinnienie, ewentualnie o złagodzenie kary wskazując, że orzeczony przez Sąd Rejonowy w B. wyrok jest dla niego krzywdzący. Podniósł, że zdawał sobie sprawę z tego, że nie miał uprawnień do prowadzenia pojazdu, ale zaszła wyjątkowa sytuacja i nie popełnił przestępstwa celowo. Wskazał, że gdyby sąd nie uwzględnił jego wniosku o uniewinnienie, wnosi o złagodzenie orzeczonych kar, a przede wszystkim o obniżenie zasądzzonego mu świadczenia pieniężnego, albowiem kara ta przewyższa jego możliwości finansowe.

Wyrokiem z dnia 5 lipca 2019 r., w sprawie o sygn. akt VII Ka (...), Sąd Okręgowy w O.:

1. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. uchylił rozstrzygnięcie z punktu II oraz IV części dyspozytywnej, wydane odpowiednio, na podstawie art. 42 § 3 k.k. przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k. oraz na podstawie art. 43a § 2 k.k. przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k.;
 2. z opisu przypisanych oskarżonemu w punkcie I części dyspozytywnej czynów wyeliminował, w każdym z nich, zapis od słów „przy czym zarzucanego” do słów „3 listopada 2018 roku”;
 3. przypisany oskarżonemu, w punkcie I części dyspozytywnej, ciąg przestępstw zakwalifikował z art. 178a § 1 k.k., za który na podstawie art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. wymierzył mu karę 8 (ośmiu) miesięcy pozbawienia wolności;
 4. na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 1 k.k. wykonanie orzeczonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący 3 (trzy) lata;
 5. na podstawie art. 42 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 5 (pięciu) lat;
 6. na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 7.000 (siedem tysięcy) złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.
1. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.
 2. zwolnił oskarżonego od ponoszenia kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze, obciążając wydatkami Skarb Państwa (k. 149 - 150).

Wyrok Sądu odwoławczego został zaskarżony w całości na niekorzyść skazanego kasacją wniesioną na podstawie art. 521 k.p.k. przez Prokuratora Generalnego. W kasacji podniesiono zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 178a § 4 k.k., poprzez jego niezastosowanie, polegające na wyrażeniu błędnego poglądu, iż zatarcie skazania w sprawie Sądu Rejonowego w B. z dnia 27 października 2015 r., o sygn. akt II K (...), w dacie orzekania przez sąd odwoławczy, spowodowało dekompletację znamion przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. i uprawniało do zmiany opisu przypisanego E. F. czynu, poprzez wyeliminowanie ustalenia opisanego zwrotem „przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się będąc wcześniej skazanym prawomocnym wyrokiem za prowadzenie

pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości oraz w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego przez Sąd Rejonowy w B., sygn. akt II K (...), obowiązujący w okresie trzech lat od 3 listopada 2015 r. do 03 listopada 2018 r.”, jak również uprawniało do zakwalifikowania przypisanego oskarżonemu występkowi z art. 178a § 1 k.k., podczas gdy z uwagi na to, że zarzucanego mu przestępstwa E. F. dopuścił się w czasie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym, swoim zachowaniem wyczerpał ustawowe znamiona przestępstwa z art. 178a § 4 k.k. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w O.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna.

Wyrok Sądu Okręgowego w O. zapadł z rażącym naruszeniem prawa materialnego wskazanego w zarzucie kasacji. Uzasadniając swój wyrok Sąd odwoławczy stwierdził, że na dzień orzekania przed sądem II instancji oskarżony nie był już osobą karaną za przestępstwo. Wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 27 października 2015 roku o sygn. akt II K (...) uległ bowiem zatarciu. Zgodnie z art. 106 k.k. zatarcie skazania powoduje, iż w kolejnym procesie nie można powoływać się na poprzednią karalność ani też przyjąć działania w warunkach powrotu do przestępstwa, albowiem skutki wydania wyroku który uległ zatarciu przestają działać na przyszłość. W tej części należy zgodzić się z rozstrzygnięciem Sądu II instancji. W tym zakresie brak jest podstaw do przypisania odpowiedzialności karnej E. F. z art. 178a § 4 k.k., albowiem w czasie wydawania wyroku przez Sąd Odwoławczy „nie istniało” żadne prawomocne skazanie, o którym mowa w tym przepisie.

Nie kwestionując jednak stanowiska Sądu Okręgowego w O. co do faktu zatarcia skazania oskarżonego E. F. na dzień wyrokowania przez sąd odwoławczy stwierdzić należy, że sąd nie wziął pod uwagę pełnej treści art. 178a § 4 k.k. Z przepisu tego wynika, że o kwalifikowanym typie przestępstwa prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości decyduje nie tylko wcześniejsze prawomocne skazanie za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo

określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Odpowiedzialności karnej z art. 178a § 4 k.k. podlega nie tylko sprawca, który w czasie popełnienia czynu o którym mowa w § 1 wskazanego przepisu - a więc gdy prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnych lub powietrznym będąc w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego - był już uprzednio karany (prawomocnie skazany) za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 k.k. popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, ale także, gdy czynu określonego w § 1 dopuścił się *w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo*. W związku z użyciem przez ustawodawcę spójnika „albo”, dla wyczerpania znamion przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k., wystarczające jest spełnienie jednego z zachowań wyrażonych w tym przepisie.

W związku z powyższym podkreślić należy, że wyrokiem Sądu Rejonowego w B., w sprawie o sygn. akt II K (...), E. F. skazany został za popełnienie czynów, polegających na prowadzeniu pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym będąc w stanie nietrzeźwości oraz w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego przez Sąd Rejonowy w B., w sprawie o sygn. akt II K (...). Zakaz ten obowiązywał od dnia 3 listopada 2015 r. do dnia 3 listopada 2018 r., a wspomniane czyny zostały popełnione w dniach 10 i 16 maja 2016 r. Tym samym rację ma skarżący, że E. F. wyczerpał znamiona przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k., a wyeliminowanie powyższej okoliczności z opisu czynów i zmiana kwalifikacji na czyn z art. 178a § 1 k.k. przez Sąd Okręgowy w O. było nieuprawnione.

Jednoznacznie w tym przedmiocie wypowiadał się wielokrotnie Sąd Najwyższy. Jak stwierdził w wyroku z dnia 21 marca 2018 r., III KK 36/18 (Prok. i Pr. – wkł. 2018/7-8/4): *„Przeszkodą do przyjęcia wobec sprawcy, któremu zarzucono prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym surowszej odpowiedzialności karnej z art. 178a § 4 k.k., jest fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego prawomocnego skazania za przestępstwo określone*

w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania co do popełnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., również wtedy, gdy do popełnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania. Trafnie też nadmieniono, że do przyjęcia wspomnianej surowszej odpowiedzialności nie stanowi przeszkody zatarcie w dacie wyrokowania skazania, którego częścią było orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, jeżeli będący przedmiotem osądu czyn określony w art. 178a § 1 k.k. został popełniony w okresie obowiązywania tego zakazu.” (zob. również wyrok SN z dnia 20 lipca 2017 r., IV KK 31/17, LEX nr 2334890; wyrok SN z dnia 04 grudnia 2014 r., III KK 381/14, LEX nr 1621350).

Naruszenie wskazanego przepisu miało również istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, albowiem skutkowało uznaniem oskarżonego E. F. winnym popełnienia czynu z art. 178a § 1 k.k., podczas kiedy w istocie, swoim zachowaniem wyczerpał on znamiona przestępstwa kwalifikowanego, określonego w art. 178a § 4 k.k. i za popełnienie tego przestępstwa winien zostać ukarany. Uchybienie to nie tylko doprowadziło do kwalifikacji czynów oskarżonego na podstawie przepisu przewidującego łagodniejsze zagrożenie karą, ale miało również wpływ na zmianę orzeczenia co do środków karnych, a przede wszystkim uchylenie dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w O. do ponownego rozpoznania.

W toku tych czynności Sąd będzie miał na względzie powyższe wnioski i spostrzeżenia.